

A tabáni ásatásokat befejezték.

Uj adatok Budapest kialakulásához.

Hathónapi munka után most befejezték a tabáni ásatásokat. A kutatások nyomán maradt utolsó gödöröket temetik ma be s a lebontott épületek romjaitól megtisztított, pusztá Tabán legujabb korszaka előtt áll.

A kutatások, amelyeket dr. Nagy Lajos egyetemi magántanár, az aquincumi ásatások vezetője végzett, nem várt nagy eredményt mutatnak föl. Valósággal történelmet ástak ki a tabáni talajból, az ós-, az ó- és középkoron át eddig ismeretlen részletekkel gyarapítják a tudományt és rendkívül érdekes adatokat szolgáltatnak Budapest városi kialakulásához. A kiásított értékes anyag, jórésben már földolgozva a volt Károlyi-palota tudományos műhellyé átalakított termeiben látható s itt foglalta össze előttünk dr. Nagy Lajos a következőkben ezeket a még sehol sem ismerttetett, érdekes eseményeket.

Még havazott, amikor a házbontásokkal együtt, a főváros rendelkezésére megkezdődött a régészeti munka a Tabánban. Némethy Károly tanácsnok, a kutatások buzgó propagálója, akinek érdeklődése a legujabban fölkarolt római korbeli ásatások mellett a magyar multra, főképen az Árpád korra terelte át a kutató munkát, minden eszközt előteremtett, hogy a Tabán föltárható legyen.

Az ősemlék lakása és sirja.

A terület, amelyen az ásatások folytak, a legmagasabb része a Tabánnak. Délről az Ördögárok veszi körül, keleti oldalról a Duna áradásai mosták. Az ilyen víztől, mocsártól körülvevett domb a legkedvesebb települési helye volt az ősemléknek, mert itt kapta meg az élelfenntartáshoz legkönnyebben megszereshető táplálékot: csikót, halat, csigát. Nád is termelt bőven, ami a kunyhó fedésénél nagy szerepet játszott. Itt mutatkozott tehát a legalkalmasabb terület az ásatásokra. Már a munka első napjaiban ez a föltevés be is vált. A sárga agyagföldből kerek, fekete nyomok kerültek elő. Mikor ezeket kitisztították, kiderült, hogy mindegyik egy-egy őskori földbe-mélyített putri-lakás maradványa. Ilyeneket a Lenkeuton és Békásmegyeren is találtak, de ezek a Tabánban nem voltak ismeretesek és így az ásatások a legrégibb település maradványait hozták napfényre. Megállapították, hogy a csiszolt kőkorszak embere itt és temelkedett itt. Az ősemlék zsugorított csontváza mellett, mint halotti mellékletek, szép, jól megmaradt edények kerültek elő.

Mikor később a bronzkor kezdetén Európa népesége kicsérlődött, ez befolyással volt a Duna vidékére is, mint a legforgalmasabb kereskedelmi és közlekedési vonalra és a kőkorszak népét itt felváltotta a bronzkor embere. Edényei, amelyek az ásatások napfényre hoztak, már díszesebbek és mészbakással vannak készítve, ami jellegzetes a magyarországi bronzkultúrára. Ennek egyik, talán legszebb darabját a mostani ásatások hozták felszínre. A bronzkor népét Krisztus előtt 1000 körül az illírek váltották fel, akik a Balkánról vándoroltak fel a Duna mentéig, a mai Pestig, s akiknek emlékeit a halstadti kultúra néven foglaljuk össze. Több földbevéjt putrilakás tűzhelyének anyagából kerültek elő a rájuk vonatkozó emlékek, edények különböző díszítéssel ellátva.

Uj megállapítások a keltákról és rómaiakról.

Az illíreket a Krisztus előtt 500 körül a nyugatról jött gallok vagy kelták szorították vissza és Budapest környékén az eretikusok törzse telepedett le, amely nép alsó rétegében még megőrizte az illír szokásokat, de csakhamar állandó nyugati kapcsolatai révén legérdekesebb kultúrát termelte ki és ennek a La Tene néven ismert kultúrának itt Tabánban a harmadik korszakára bukkantak, amelynek virágkora a Krisztus születése körüli időkre esett. Előkerültek az általuk is földbevésett gödörlakásokból és tűzhelyek mellől méter magas konyhaedények, finoman iszapolt tálak, benyomott díszítéssel és bekarcolással ellátott kisebb díszedények töredékei és vörös alapon fehér színnel díszített kisebb-nagyobb vázak. Találtak fazekasmecskéket, malomköveket és más használati tárgyakat is.

A rómaiak békén hagyták ezeket a keltákat, akiknek megerősített város a Gellérthegy tetején volt, ahonnan még a Krisztus utáni harmadik században is ők intézték a római hadsereg számára az ujoncozást. Valószínűleg meg volt szállva a Gellérthegy déli része is, ahol ezeknek a keltáknak sírja bukkant a kutatás. A római civilizáció ezt a zárt, barbár kultúrát nem bontotta meg, mert ez érdekében sem állott. A római civilizáció hatása alatt kulturájuk átvett

egyes magasabbrendű formákat és elemeket, de megmaradt mindvégig barbárnak.

Most a tabáni ásatások nyomán egy új vastagbetűs név keletkezett az archeológiában: „tabáni kelta kelta kultúra.” Ez az előkerült emlékek nagy számánál fogva vetekszik a csehországi stradonici közismert teleppel és ugyanazokat a vonásokat tünteti föl, amelyeket Franciaországban, a kelták őshazájában Alesia-ből és Bibracteből ismerünk. A tabáni anyagnak azonban ezek mellett az a fogyatékosságuk, hogy a fémeszközök (vaskardok, bronzfűlák) alig kerültek elő s ez amellett szól, hogy a Tabán a kelta alsó rétegeknek volt állandó szálláshelye, míg az előkelő, a vezérreteg a Gellérthegyen tanyázott.

Kis-Pest vagy Szegény-Pest.

A rómaiaknak nagyon fontos volt a Dunának ez a pontja, mert ezt ősidőktől kezdve révátkelőhelyül használták, amikor a világbirodalom veszélyes napjaiban, 294-ben Krisztus után Diocletianus császár felépítette Pesten, a mai piarista telken a nagy Contra Aquincum erődöt, ez szükségessé tette, hogy a jobb parton is építsenek egy hídfőállást. Az ásatások során a Tabánban előkerült egy római őrtorony, amelyet 374-ben Friderikus, Alsó-Pannónia katonai helytartója építtetett. Amint a piarista telki ásatásokból kiderült, hogy a római vár épen fennmaradt a honfoglalás koráig és ez vetette meg Taksony vezér alatt Pest város alapját, azonképpen fenn kellett állania a jobbparton is egy római erődnek és ehhez az erődhez kapcsolódott az első magyar király alatt a Minor Pest vagy Parvum Pest alapítása, vagyis a Tabán is egyik legősibb része a mai magyar fővárosnak.

Gazdag eredményt hozott az ásatás középkori anyagból is. Eddig rendszeres ásatásokból származó összefüggő és pontosan dedikálható kerámiából ebből a korból alig ismertünk. S ehhez most hozzájuttatott Tabán. A magyar nemes sátorlakások tűzhelyeiből és raktárnak használt földalatti üregeiből számszámra kerültek elő az edények, amelyeknek ősszeragasztása jól sikerült. Az egyik ilyen gödörből származó kerámiából nem kevesebb, mint 80 darabot állítottak össze teljessé és legalább még ennyi vár további feldolgozásra. Korszok, serlegek, kancsók, bögrék, hombárok, fazekak, pénzörző perselek, fedők vannak a kerámiák között nagy változatban. Fémtárgyak közül csupán pénzek kerültek elő.

Az Árpád-korból való épületek ezen a helyen nem állottak. A XVI. századból maradtak egyes épületnyomok, ezeknek azonban hamarosan el kellett pusztulniuk, jött a török uralom korszaka, ezek az épületek utjukban voltak a török tűzérségnek. A török időkben a mai tabáni templom helyén állt a mecset, amelynek minaretjét a XVIII. század elején bontották le, amikor a mai templom szentélyét építették helyébe. A török korban a Tabán helyén, a rév közelsége miatt, inkább csak vásári sátoros nép lakhatott s ennek szemétdöbréből a törökkori kerámia változatos formáit sikerült megmenteni.

A török kivonulása után temető lett Tabánból s ezt a temetőt váltotta fel, amikor a későbbi Attilakörút házai felépültek, a körülötte kialakult városrész. Ez volt az a Tabán, amelyet mi is ismertünk s amelyet most lebontottak, hogy a Tabán legujabb korszaka virradjon fel...

Lengyelországban örülnek a Danziggal való kibékülésnek.

Varsó, aug. 9. (A Pesti Hírlap tudósítójának távirata.) Az ideiglenes megállapodás, amely egyelőre végetvet a Lengyelország és Danzig közötti gazdasági harcnak, mert visszavonását jelenti a kölcsönös megtorló intézkedéseknek és megengedi, hogy újra zlotyval fizessék a vasuti, kikötői és vámilletékeket, nem csupán a lengyel gazdasági köröket elégti ki, hanem a lengyel nacionalista ellenzéki sajtót is. Itteni felfogás szerint Beck külügyminiszternek ismét jelentékeny személyi sikere van, amelynek fontossága tulmegy a danzigi kérdésen. Az a körülmény, hogy most Danzig és Lengyelország között támadt összetűzőzés megszüntetésével megszűnt a Németország és Lengyelország között észlelhető kedvetlenség is, hasznára lesz Beck külügyminiszternek a Helsinkiben szombaton a finn kormányval kezdődő megbeszélései során is, mert Finnország határozottan nemetbarát és nem lát szívesen olyat, ami eltávolíthatná Németországot Lengyelországtól. (Sz.)